

Asia: VN/18505/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi

Kommentit esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista yleisesti

Kommentit yleisesti esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista

Keskeisenä ehdotuksena on ottaa käyttöön uusia henkilöllisyyden ja henkilötietojen osoittamiseen sekä sähköiseen tunnistamiseen tarkoitettuja ratkaisuja luonnollisille henkilöille. Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi, että Suomessa kehitetään ja otetaan käyttöön digitalisaation ja teknologisen kehityksen luomia mahdollisuuksia yli hallinto- ja toimialarajojen. Esityksen tavoitteena on mahdollistaa henkilön käytössä olevista asiakkuuksista riippumaton tunnistautuminen sähköisiin julkishallinnon palveluihin yhdenvertaisesti myös ulkomaalaisille sekä henkilöille, jotka eivät joko voi tai halua käyttää älypuhelinta, sekä varmistaa julkisen hallinnon vahvan sähköisen tunnistamisen kustannusten hallittavuus ja ennakoitavuus. Turun kaupunki pitää tärkeänä, että digitaalisten palvelujen tarjonnassa kiinnitetään huomiota mahdollisimman kattavaan yhdenvertaisuuden toteutumiseen. Digitalisaation ja teknologisen kehityksien antamat mahdollisuudet nähdään tärkeänä yhdenvertaisuuden toteuttajana.

Esityksen yhtenä erityisenä tavoitteena on rakentaa edellytyksiä henkilön itsensä toimesta tapahtuvaan henkilöön itseensä liittyvien viranomaisten vahvistamien tietojen jakamiseen (ns. itsehallittava identiteetti). Tavoitteena on ensivaiheessa mahdollistaa tiettyjen henkilöllisyyttä koskevien tietojen esittäminen henkilön itsensä toimesta, sekä luoda pohjarakenteet ja käytännöt itsehallittavien viranomaistietojen esittämiseksi, jotta kehitystä voidaan viedä eteenpäin tulevaisuudessa. Itsehallittava identiteetti luo pohjan henkilön vapaudelle ja vastuulle omista tiedoistaan ja sitä kautta vahvistaa pohjaa yhdenvertaisuuden toteutumiselle. Uudistuksessa korostuu tietosuoja ja sen tulee näyttäytyä luottamuksellisena myös käyttäjälle. Esityksen tavoitteet tukevat digitalisoituvaa asiointiympäristöä.

Kommentit digitaalisesta henkilöllisyydestä

Digitaalisen henkilöllisyydestä hyödyntäminen edellyttää käyttäjältään älypuhelinta. Esitysluonnoksen mukaan Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan jo 88 %:lla on käytössään

älypuhelin. Ikäluokassa 16-54 -vuotiaat älypuhelin on käytössä yli 96 %:lla kansalaisista. Näin ollen digitaalista henkilöllisyystodistusta pystyisi hyödyntämään merkittävä osa kansasta. Esityksessä tarkoitettut digitaalinen henkilöllisyystodistus, ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline ja luonnollisen henkilön tunnistusväline olisivat otettavissa käyttöön vapaaehtoisesti. Ehdotettujen palvelun käyttöönotto ei vaikuttaisi henkilön oikeuteen käyttää yhteiskunnan digitaalisia palveluja. Yksilönvapautta tulee kunnioittaa ja antaa yksilölle mahdollisuus päättää, haluaako ottaa esityksessä tarkoitettuja välineitä käyttöön vai ei. Esityksessä on kattavasti nostettu esille käyttäjäkunta ja tunnistusvälineen valintaan liittyvä turvaaminen. Huomiota tulee kiinnittää myös niiden henkilöiden yhdenvertaisuuden toteutumiseen, jotka eivät kuulu esityksessä mainittuun älypuhelimien käyttäjäkuntaan.

Digitaalinen henkilöllisyystodistus toimisi henkilöllisyyttä osoittavana asiakirjana passin ja henkilökortin tavoin, mutta mahdollistaisi henkilöllisyyden ja henkilötietojen osoittamisen joustavammin myös sähköisessä asiointissa. Se ei kuitenkaan toimisi matkustusasiakirjana. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöala on esitetty selkeästi hallituksen esityksessä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää digitaalisen henkilötodistuksen helppokäyttöisyyteen ja luotettavuuteen.

Kommentit ulkomaalaisen digitaalisesta asiointivälineestä

Ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä koskevat ehdotukset vaikuttavat tarkoituksenmukaisilta. Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline helpottaisi ulkomaalaisten sähköistä asiointia suomalaisissa asiointipalveluissa. Asiointin sujuvuuden parantuminen nähdään tärkeänä ja tarpeellisena kehittämiskohteena.

Ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä ei ole mahdollista hyödyntää yhtä laajasti kuin digitaalista henkilöllisyystodistetta. Tämä voidaan nähdä perusteltuna ottaen huomioon esityksessä mainitut puutteet tietoturvallisuudessa ja luotettavuudessa.

Kommentit luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä

Yhdenvertaisuuden kannalta olisi tärkeää, että digitaaliselle henkilöllisyystodistukselle on olemassa vaihtoehto niille, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää mobiilisovellusta. Luonnollisen henkilön tunnistusväline edistää kansalaisten yhdenvertaisuutta julkisen sektorin käyttäjien tunnistamisessa.

Kommentit ehdotetusta toimintamallista ja viranomaisten tehtävistä palveluiden tuottajina

Ehdotuksilla olisi vaikutuksia henkilöllisyysasiakirjoja nykyisellään myöntävien viranomaisten nykyisiin tehtäviin. Ehdotus digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta toisi uusia tehtäviä poliisille sekä ulkoministeriölle ja edustustoille digitaalisen henkilöllisyystodistuksen myöntämiseen osalta. Ehdotus Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista lisäisi jonkin verran Digi- ja väestötietoviraston tehtäviä nykyisestä. Uudistus tuo mukanaan kunnille tarpeen perehdyttää ja kouluttaa viranomaiset työtehtävien muutoksiin, neuvontaan ja uudistuksen käyttöönottoon.

Esitysluonnokseen sisältyvät säädösehdotukset ja niiden perustelut

Kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta sekä esitetystä sääntelystä yleisesti

Ehdotettu sääntely vaikuttaa perustellulta.

Kommentit ehdotuksesta Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annettavaksi laiksi

Ei lausuttavaa.

Kommentit ehdotuksesta digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annettavaksi laiksi

Sääntely vaikuttaa perustellulta. Erityistä huomiota tulee kiinnittää tietoturvaan ja tietosuojaan, sillä uudistus vaikuttaa käyttöympäristössä esiintyviin uhkiin. Tärkeää on myös kiinnittää huomiota siihen, että laki myötäilee EU-oikeudellisia kehityssuuntia.

Kommentit muuhun ehdotettavaan lainsäädäntöön

Ei lausuttavaa.

Kommentit henkilötietojen käsittelyä koskevista sääntelyratkaisuista sekä tietosuojaa koskevista kysymyksistä

Ei lausuttavaa.

Kommentit esityksen perustuslakia ja säätämisyjärjestystä koskevista kysymyksistä

Esityksessä on tuotu esille henkilötietojen käsittelyä koskevat yleiset perustuslakinäkökulmat ja arvioitu käsiteltävien henkilötietojen turvallisuutta. Lakiehdotuksissa säädettäisiin uusista digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen sekä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tuottamiseen liittyvistä rekistereistä. Rekistereissä tultaisiin pääosin käsittelemään jo olemassa olevissa viranomaisten rekistereissä olevia henkilötietoja, kuten väestötietojärjestelmään henkilöistä tallennettuja tietoja sekä henkilökorttilain 31 §:n mukaiseen henkilökorttirekisteriin sekä passilain 29 §:n mukaiseen passirekisteriin talletettuja rekisteritietoja. Siten käsiteltäviä henkilötietoja olisivat muun muassa VTJ-lain 13 §:n 1 momentissa luetellut tiedot, kuten henkilön täydellinen nimi, henkilötunnus sekä tekninen tunnistetieto ja sähköinen asiointitunnus, sekä valmistelussa olevan VTJ-lain 11 a §:n mukainen henkilön yksilöintitunnus. Muita käsiteltäviä henkilötietoja olisivat muun muassa henkilökortti- ja passirekisteriin talletetut henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 4 §:ssä tarkoitetut tarpeelliset henkilön perustiedot, kuten henkilön nimet, syntymäaika ja -paikka ja sukupuoli sekä henkilön valokuva, jonka hän on luovuttanut henkilökortti- tai passiviranomaiselle henkilökorttia tai passia hakiessaan.

Kommentit esityksessä esitetystä alustavasta kilpailuoikeudellisesta arviosta

Ei lausuttavaa.

Kommentit muista esitykseen ja sen valmisteluun liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä

Esityksessä on käsitelty myös sitä, miten kansallinen lainvalmistelu ja EU-lainsäädännön valmistelu linkittyvät toisiinsa. Esityksen mukaan valmistelussa on tunnistettu, että komission lainsäädäntöehdotuksessa on monilta osin kyse vastaavanlaisesta digitaaliseen henkilöllisyyteen ja sen käyttöön liittyvästä ratkaisusta kuin tämän esityksen mukaisissa ehdotuksissa on kyse. Valmistelussa on tunnistettu riski, että esityksen mukaiset ehdotukset voivat olla osittain päällekkäisiä samaan aikaan valmisteltavan EU-lainsäädännön kanssa. Esityksen mukaan valmistelun

samanaikaisuudesta voidaan kuitenkin arvioida olevan myös etua. Esityksen mukaan osittain rinnakkainen kansallinen kehitystyö lisää tietoa ja näkemyksiä siitä, millaisia teknisiä tai toiminnallisia ratkaisuja eurooppalaisessa yhteistyössä olisi tarkoituksenmukaista edistää. EU-lainsäädännön huomiointi on esityksen kaltaisten uudistusten lähtökohtia, joka nähdään merkittävänä.

Vaikutusten arviointi

Kommentit vaikutusten arvioinnista yleisesti

Ei lausuttavaa.

Kommentit taloudellisista vaikutuksista

Kunnille syntyvät taloudelliset vaikutukset koostuvat käyttöönoton ja uudistamisen lisäksi työntekijöiden koulutuksesta ja perehdyttämisestä.

Kommentit vaikutuksista viranomaisten toimintaan

Viranomaisen neuvonnasta ja viestinnästä tulee huolehtia, sillä tämä vaikuttaa myös kuntalaisten arviointiin siitä, onko toiminta luotettavaa.

Kommentit muista yhteiskunnallisista vaikutuksista ja ympäristövaikutuksista

Ei lausuttavaa.

Millaisia vaikutuksia ehdotetulla sääntelyllä olisi oman organisaationne tai toimialanne näkökulmasta?

Erytisesti uudistus helpottaisi ulkomaalaisten opiskelijoiden ja työntekijöiden asiointia.

Kohdennetut kysymykset vaikutusten arvioinnin tarkentamiseksi jatkovalmistelun aikana (lausunnonantaja voi valita itselleen soveltuvat teemat)

Julkishallinnon toimijoita pyydetään arvioimaan, millaisia määrärahavaikutuksia (esimerkiksi järjestelmäkustannuksia tai henkilöstökustannuksia) esitetyllä lainsäädännöllä ja ratkaisulla arvioidaan olevan organisaatiossa sekä ottamaan kantaa ovatko muutokset hoidettavissa nykyisten määrärahojen puitteissa vai vaativatko ne lisämäärärahoja.

Määrärahavaikutusten määrän arviointiin vaikuttaa muutosten suuruus ja se, miten tietojärjestelmä uudistus tapahtuu. Järjestelmien kokonaisuusminen nostaa määrärahavaikutuksia.

Kiellettyä valtiontukea ja kilpailuneutraliteettia koskevia kysymyksiä on käsitelty valmistelun aikana, mutta näitä kysymyksiä ei ole kyetty arvioimaan tyhjentävästi. Miten arvoisitte näitä kysymyksiä ja miltä osin esitettyä arviota olisi erityisesti tarkennettava? Millaisia vaikutuksia arvoitte ehdotuksilla olevan kilpailulle sekä olemassa olevien että tulevaisuudessa kehittyvien palveluiden näkökulmasta?

-

Vastaavatko suunnitellut ratkaisut asiointipalveluiden tarpeeseen?

-

Miten arvioitte ehdotusten vaikuttavan tunnistuksen hyödyntäjien toimintaan, esimerkiksi asiointipalveluiden tarjoajiin? Onko ehdotuksella vaikutuksia esimerkiksi sähköisen tunnistamisen käyttöön, liiketoiminnan kannattavuuteen tai investointien tarpeeseen?

-

Millaisia teknisiä toteutuksia tai hankintoja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödyntäminen osaltanne tai toimialallanne edellyttäisi sähköisessä ja/tai käyntiasioinnissa? Miten tämä vertautuu tunnistuspalveluiden ostoon luottamusverkoston toimijoilta?

-

Mitä vaikutuksia digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tarjoamisella yksityisen sektorin käyttöön on nykyiseen tunnistuspalveluiden hankintaan luottamusverkoston palveluntarjoajilta?

-

Onko esityksellä vaikutuksia uusien yksityisen sektorin tunnistusvälineiden tai -palveluiden tarjonnan syntymiseen luottamusverkostossa tai sen ulkopuolella?

-

Millä tavoin arvioitte esitettyjen ratkaisujen vaikuttavan nykyisten vahvan sähköisen tunnistamisen palveluntarjoajien liiketoimintaan? Onko tähän vaikutusta sillä, missä määrin ja kuinka kauan palveluntarjoajille maksettisiin tunnistustapahtumista julkisen sektorin palveluihin tai sillä, onko digitaalinen henkilöllisyystodistus luottamusverkostotoimijoiden hyödynnettävissä maksutta?

-

Millä tavoin arvioitte ehdotusten vaikuttavan ulkomaisiin yrityksiin ja asiointipalveluihin?

-

Miten esitetyt ratkaisut ja ehdotettava sääntely vastaavat erityisryhmien tarpeisiin erilaisissa asiointitilanteissa? Onko yhdenvertaisuus otettu riittävästi huomioon?

-

Arvioitteko, että hankkeessa esitetty ratkaisu parantaa alle 15-vuotiaiden mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin? Mahdollistavatko ratkaisut sen, että asiointipalvelut voivat halutessaan huomioida palvelussaan henkilön iän? Onko alaikäisten asiointimahdollisuuksien mahdollisella laajenemisella vaikutuksia asiointipalveluiden tuottamiseen?

-

Millä tavoin arvioitte, että esitys vaikuttaa ulkomaalaisten henkilöiden mahdollisuuksiin käyttää asiointipalveluita Suomessa tai ennen maahan saapumista? Millaisia vaikutuksia esityksellä on työntekijöiden liikkuvuuteen?

-

Onko tietoturvallisuutta ja tietosuojaa koskevat kysymykset mielestänne otettu riittävästi huomioon esitetyissä ratkaisuissa ja ehdotetussa sääntelyssä?

-

Muut kommentit

-

Kujansuu Niina
Turun kaupunki